GAZETA KRAKOWSKA

No. 86.

W Niedzielę Dnia 28. Października 1810.

Nayiaśnieyszy Pan Dekretem swoim w dniu 5 Września w Dreznie podpisanym JW. Hrabię Stanisława Wodzickiego dotychczasowego Zastępcę Prefekta, Prefektem Departamentu Krakowskiego mianować raczył.

Do umieszczenia przysłane nam następuiące pismo zostało:

"Gdy inni rozmaite przedsięwzięli sposoby służenia krajowi, nawet radami udoskonalenia ekonomiki narodowey; z zacisza domowego myśl tę kommunikuię, ku polepszeniu rolnictwa naszego. Aby płody ziemne były wystarczaiące na wyżywienie ludzi, bydląt i odzienie; należy wniyść w naturę ziemi i klima.

"Płodna ziemia iest fermentacyi pełna soli rozmaicie nazywaney; wszak saletrę dobywaią z tey ziemi — Widać tę fermentacyą po zasiewie, iak spoyrzy się pod słońce, migota się i czuć daie, gdy się otwiera ziemia, iak nazywai.

"Niepłodne ziemia tłusta i piaszczysta, w rozmaitych iest kolorach. — Tłust bez fermentacyynego zagrzania, iest podobna do mąki, której części drożdże lub kwas z wilgocią nierozdzieliły, aby zrobić chleb, a tu fermentacya z słońcem i wilgocią nie zdziałała. — Takowa ziemia tłusta, gliną zwana, pomięszana z piaskiem, kamieniami, zdatna do naczyń glinianych i porceliany, oraz dla mularzy do ognia. Tę materyą uboczną opuszczaiąc, przystępuię do ziemi piaszczystey, bez lipkości i łączenia się, albo zbytnią fermentacyą, iak naprzykład w Afryce i innych mieyscach rozdzieloney, albo małą fermentacyą sprawioney niedoskonałey.

"Nawozem tłusta ziemia zyskuie fermentacyą i płodność, piaszczysta przez fermentacyi, gdy się na nawozie urodzi latorośl, tęgcie i łączy.

"Chciano piaskiem rozrzedzać tęgość gliny, gliną zgęszczać piasek, ale iak doktor nieznaiąc pacyenta i choroby, kuruiąc nieudawał się, bo nie dano fermentacyi przyzwoitey; ta z attrakcyą wilgotną i słońcem, wszystko działa.

"Glob ziemny, iak inne planety czyniące obroty swoie attrakcyą ciągnącą do środka ziemi, wszelkie wilgoci i wody z powierzchni w ziemię wsiąkaiące, idą porami czyli dziurami w wnętrzności ziemi, zapomocą słoń-

ca skutki robią. — A *fluxus et refluxus* morza tego i planetnych obrotow iest skutkiem i dowodem, a widziane exhalacye czyli tłustości ziemi lub błot, skutki z elektrycznością połączone, robią płomienia, gramoty, pioruny na wierzchu ziemi. — Te ciężarem powietrza wciśnione porami czyli otworami we wnętrznościi ziemi, sprawuią tam fermentacyą z wilgocią złączone przy pomocy słońca, a gdzie znaydą iaką skłonność, taki formuią minerał. — Zbytnia fermentacya pomnożona biegiem attrakcyynym, wychodzi wulkanami tym otworem natury iak kominem, że wulkany łączą się we wnętrznościach ziemi, bo gdy ieden robi wyrzuty to i drugi. — A są prawie pod sobą, to łatwo można dostrzedz na globie. Od tak dawna ta materya będąca nad morzem, nie wytrawiła się, co potwierdza tę prawdę. — A gdy, albo wyrzuty, lalbo odległość nie dozwala cy fermentacyi wyyśdź na wierzch, następnie trzęsienie ziemi — Na tych wulkanach iak w Etnie w Sycylii, w Jutlandyi, bywa śnieg; bo saletrzaność wychodząca temperuie ogień; a mała, prawie żaden fermentacya, sprawia kamienie. — Experyment fizyczny ogniem wyiaśnia, sol w wodzie rozpuszczaiąc, ta na wierzchu sprawi lod wakść. — A że to nie iest naszym obiektem opuszcza się. — Tu także tylko nadmienić wypada, iż w biegu natury, w porach roku (nie wchodząc w nauki tym traktuiące), gdy zaczną wychodzić wapory solne, jesień następuie, daley zima, a gdy te umnieyszaią się, wiosna i lato nadchodzi, to jasno potwierdza.

" Wrazam się, gdzie mało, albo nie nie nastąpiło fermentacyi, tam iest kamień, ten rożni się twardością od ziemi, i że z niego choć iest w kolorach, nie oformuie się ciało inne mocne. tym od kamieni mineralnych różni się.

" Kamień wapienny inszą ma własność nadaną od wielkiego Budownika Swiata, iż pożyteczny iest do płodow ziemi i murow. — Przez wydobytą ogniem fermentacyą, tak silną, iż gasząc te kamienie, te zapalaią wszystko (w innych płodach natury przez frykcyą długą zaledwie dobędą ogień, ale nie tak silny, i wszystko trawiący, ale te małą w sobie lipkość, i moc fermentacyyną.) — Kamień wapienny ma krystalizacye, które widać przed wypaleniem; a daley przekonywaią o częściach solnych, bydlęta, gdy liżą mury z tłustego wapna wymurowane.

" Tak silna ogniem wydobyta fermentacya, nie zdołaż zagrzać grunta i tłustą ziemię rozrzedzić, a lipkością pi szczystą, skleiać lepiey iak glina, która nie robi fermentacyi, i nie tak trwała na powietrze iak wapn; mury z gliny przekonywaią nas o tam wystawione na powietrze, bo te tylko dobre od ognia; glina wchodząc w pory, łączy, a ogień stężałość i twardość wydoskonala, — Na powietrzu wapno swoią fermentacyą wchodząc w pory kamienia, cegły, czyli gliny wypaloney, to sprawia. — A że dłużey trwać będzie w gruncie, iak naucza doświadczenie w Szląsku koło Strzelitz, i w Departamencie Radomskim Xięstwa Warszawskiego potwierdza. — A wapna w kraiu niebrakuie, przeto to może sprawić płodność ziemi.

" Tam na święty Jan na prostych wozach, rozsypuią wapno tak cienko, lecz rowno i wszędzie, iak sieiąc przed rokiem na święty Jan na kupki składane niegaszone i ziemią obkładane, eby i ta ziemia massy nabrała, a wapno gasząc nie ewaporowało, i mocy nietraciło; która ta tak znana w Aptece z niegaszonego wapna woda robi się.

" Gdy wapno Teorice i Practice zdatne

do poprawy gruntu iest i zgodne z klimatem, bo zagrzewaiące: podaiąc myśl, radzę sprobowac, a odpowiedziany skutek pomyślny, będzie nagrodą dla *Niwińskiego.*

Z Drezna d. 11. *Października.*

(*Z Gazety Hamburskiey.*)

Cena osadowych towarow codziennie się podnosi w Saxonii.

Wczoray przybył tu Hrabia Wallmoden z kilku innemi Austryackiemi jenerałami.

Minister Francuzki przy naszym dworze bawi ieszcze w Lipsku. Kupcy znayduiący się na teraźnieyszym jarmarku tamteyszym, skarżą się bardzo, iż nie mieli pokupu; bardzo mało było tą razą kupuiących z Rossyi, Polski i Turczech.

Fizyczno-historyczny wypadek tego roku iest nadzwyczayna susza; całą jesień nie mieliśmy tu, rownie iak w wielu innych okolicach deszczu, gdy przeciwnie w wyższych Włoszech powodzie wielkie poczyniły szkody.

Z Paryża d. 9. *Października.*

Wywoz masła dozwolony iest z Francyi pod pewnemi warunkami do dalszego czasu.

Przybył tu Jenerał dywizyi Bruyere.

W Wielkim Xięstwie Toskańskim są także wszystkie klasztory zniesione.

Dziennik państwa zawiera co następuie:

"Hrabia Gottorp (Gustaw Adolf były Król Szwedzki) pokazał się przed Kolbergiem, chcąc udać się na Angielskie okręty. Officer dowodzący w tem mieście świadczył mu, iż ma rozkaz nie dopuszczenia tego. Udał się potem w tymże celu do małego portu między Kolbergiem i Królewcem. Officer, który wysłany był z Berlina, dla strzeżenia iego krokow, oświadczył mu podobnież, iż ma rozkaz nie dozwolenia mu wsiądzenia na okręt. Po drugim tem zabronieniu oświadczył, iż poiedzie do Rossyi, zkąd uda się do Anglii, ponieważ na lądzie nie znayduie sposobu do życia."

Z Memlu d. 18. *Września.*

"Hrabia Gottorp przybył tu z Królewca z iednym tylko służącym i nie zatrzymuiąc się poiechał do Rossyi. Aże nie miał paszportu od ministra związkow zagranicznych z Peterzburga, musiał zatem pozostać w Połądze pod dozorem tamteyszego celnego urzędu, poki goniec, którego do Peterzburga wysłał, nie powroci. Mowią, iż w Piławie znaydował się już na maiącym odpłynąć statku, lecz od przybyłego kommissarza Pruskiego zniewolony został do wysiądzenia na ląd. Nim dał się do tego nakłonić, przyłożył kommissarzowi do piersi pistolet, lecz ten oświadczył mu, iż zwyższego rozkazu postępuie. Nie ma wątpliwości, iż chce się dostać na Angielskie okręty, i że Anglicy zamyślaią użyć go za narzędzie do zaburzenia Szwecyi, która teraz oderwała się od ich interessow."

Monitor umieścił następuiący artykuł:

Z Gdańska d. 27 *Września.*

"Małe woienne okręty Angielskie odséłaią teraz do Anglii wszystkie zakazanemi towarami ładowne okręty, ażeby ie od konfiskaty uratować, na którą wystawione są pod wszystkiemi morza Baltyckiego brzegami."

Nowo mianowane damy pałacowe są Xżna Aldobrandini, *Xżna* Dalberg, Xżna Elchingi, Hrabine Croix, Beauvais, Tayllerand-Perigord, 2 Hollenderki, 2 Florencyanki i 2 Rzymianki.

Z Reggio d. 22. *Września.*

Przybył tu J. K. Mość i zabawi 3 lub 4 dni. Dywizya Jenerała Partonnaux odebrała rozkaz udania się do Scilla i Bagnera. Barki tey dywizyi udały się iuż do Scilla. Gwar-

dye poszły także do ostatniego tego mieysca.

Z obozu Neapolitańskiego w Piale d. 10. Września.

Smiałe rozpoznanie, które nie dawno oddział gwardyi aż do połudn iowego przedmieścia Messyny czynił, okazało, iż woysko nasze może za pierwszym wiatrem, który zniewoli nieprzyiaciela do cofnienia swey okrętowey linii, wylądować do Sycylii. Jakoż śpieszył wczoray nieprzyiaciel, gdy podobny wiatr powstał, rozumieiąc, że iuż burza porównania dnia z nocą następuie, ściągnąć swoie statki do portu, i J. K. Mość nie zaniedbał z tey okoliczności korzystać, kazawszy woyskom wsiąść w nocy na okręty. Wsiadły więc oddziały 3 i 4go liniiowego pułku i 2go Neapolitańskiego strzelcow pułku, wraz z batallionem Korsykanow na okręty i udały się o godzinie 10 w wieczor do Sycylii w kierunku do okolicy Scalletta. O godzinie 3 z rana wysiadły do San Stefano w Sycylii i wypędziły ztamtąd nieprzyiaciela przy okrzykach: Niech żyie Cesarz! Niech żyie Król! i kolumny swoie aż do mieysca Duchessa zwanego posunęły, wypędzaiąc zewsząd straże nieprzyiacielskie. Gdy się to działo ustał nieszczęśliwem wiatr, i zupełna cisza, iako też bystrość wody sprzeciwiały się dalszem proiektom, które Król postanowił był uskutecznić. J. K. Mość znaydował się aż do rozwidnienia obecny w swey barce, oczekuiąc nadaremnie pomyślnego wiatru; widząc, że ten nie następuie, dał wysiadłem do Sycylii oddziałom znak do cofnienia się. Jenerał Stuart rozumiał z początku, iż to był tylko fałszywy attak, ale przekonawszy się o wylądowaniu, całey lądowey morskiey sile rozkaz udać się ku San Stefano, dla zabrania naszych oddziałow. Lecz te zgromadziły się na dany znak tak szybko i tak zręcznie swoie poruszenia okryły, iż wsiadły na okręty bez postrzeżenia nawet nieprzyiaciela. O godzinie 8 znaydowały się iuż na powrot w Pe timele, wyiąwszy kilku ludzi, których z niedostatku bark nie można było zabrać; gdyż przybyłe nayprzod do Scalletta barki, wysadziwszy woysko popłynęły śpieszno do Kalabryi, skąd dla ustania wiatru nie mogły powrócić. Ten iest iedyny przypadek, który zdarzył się przy niezliczonych trudnościach, które przytem przedsięwzięciu natrafiono. Wszyscy młodzi Neapolitańscy żołnierze dali dowody przechodzącey wszystkie pochwały odwagi i zimney krwi. Bez wzdrygnienia się wytrzymali kilka attak w jazdy Angielskiey, którey między innemi 2 officerow ubili. Z zabranych w Sycylii jeńcow przywieziono kilkunastu do Kalabryi, którzy powiadaią bardzo wiele śmiesznych sposobow, których Angliey używaią, dla wystawienia ludowi nayokropnieyszem wylądowanie, o którego podobieństwie przekonali się terаz.

Z Londynu d. 27. Września.

(Z Monitora.)

Mowią, iż Admirał Strachan nie przyiął dowodztwa nad wyprawą przeciw wyspie Francuzkiey. Kapitan R wley dowodzić w niey będzie siłą morską, a Jenerał Achmuty, woyskiem lądowem.

Nieprzyiaciel zdaie się zamyślać o iakieyś wyprawie następuiącey zimy. Na Skaldzie ma 13 liniiowych okrętow, 2 fregat, 60 armatnych szalup, &c. Admirał Pelew uważa tę flotę w 11 liniiowych okrętow.

D. 28. Września z tegoż dziennika

Przeznaczona przeciw wyspie Bourbon wyprawa miała d. 18 Maia z Madras wyyść pod żagle. Wsiadłe na okręty woyska składały się z 2500 Europeyczykow i 2000 Seapoyow. Pułkownik Campbel dowodzi przedsię

strażą. Pułkownik Freser był nayſtarszy z officerow; lecz iak tylko wyprawa przybędzie do wyspy Rodrigo poydzie pod dowodztwo Pułkownika Keating. Fregaty Doris, Diomedes i Ceylan prowadzą przewozowe ſtatki.

Oſtatnie liſty Lorda Wellington dochodzą do 1 b. m. Główna kwatera była na ów czas ieszcze w Celenko i oba woyska nie odmieniły wcale swoich ſtanowisk. Pogłoska, iakoby Junot był pobity, musi bydź zmyślona, gdyż on ſtał w Ledesma nad Tormes i nie mógł należeć do attaku naszego woyska. Sądzą iednak, iż przed naſtąpieniem deszczowey pory roku przyydzie do bitwy. Poſiłki, które w tych dniach Lordowi Wellington posłane zoſtały, wynoszą 7000 ludzi.

Pod walecznym Majorem Sovage utworzony zoſtanie batalion morskich żołnierzy do śmiałego przedſięwzięcia.

Flota nasza pod Admirałem Cotton, która zamyka Tulon, przymuszoną zoſtała przez wiatr przeciwny oddalić ſię na wysokość morza aż do 3 liniiowych okrętow i kilku fregat, które pozoſtały na przedporciu. Nieprzyiaciel roskazał wypłynąć 6 liniiowym okrętom, dla oderznięcia naszych fregat, lecz działa naszych okrętow przymuſiły ie do powrotu.

Z Amſterdamu d. 13. Października.

Wyſtawione tu teraz są na widok publiczny płody kunsztow w Hollandyi. Pomiędzy obrazami dziwiony ieſt naybardziey obraz koronacyi Cesarza Napoleona, ręki P. Winkeles, pierwszego Amſterdamskiego malarza.

Jenerał Hrabia Molitor urządził w Greningdze 123 liniiowy i 23 pułk lekkiey piechoty. W Greningdze ſtoi do 800 żołnierzy.

Były Miniſter woienny Jansens powrócił tu z Paryża.

W tym roku nie będziemy iuż mieli szczęścia oglądać Nayiaśnieyszego Cesarza.

Z Berna d. 4. Października.

Tego wieczora przybyła tu Cesarzowa Jmć Jozefa pod imieniem Hrabiny Arberg.

P. Lesperut Mianowany zoſtał rządcą w Neufchatel. Nowo urodzony syn Xcia Neufszatelskiego nosić będzie tytuł Xcia Walengii.

Z Szwaycaryi d. 5. Października.

Lauzańska gazeta donosi: PP. Muret i Monod powrócili z swoiego poselſtwa do Paryża. Pod czas audyencyi, Nayiaśnieyszy Cesarz Napoleon bardzo korzyſtnie oświadczył ſię względem Szwaycaryi i kraiu Wodow.

Z Peterzburga d. 29. Września.

D. 15, w rocznicę koronacyi J. J. Mći, obchodzono tu uroczyſtość zwycięztwa odnieſionego d. 26 Sierpnia nad Seraskierem Kuznaci Alim dowodzącym korpusem 40 tyſięcznym. O godzinie 10 z rana była parada, na którey widziano trofea Zwycięztwa. Z wielką ceremoniią przeszło 200 chorągwi nieprzyiacielskich i klucze Szyſtowy nieſione. Po skończonem nabożeńſtwie w kaplicy dworskiey składano Panu zaſtępow uroczyſte modły z przyklęknieniem za darowane tak znakomite zwycięztwo Chrześciańskiemu rycerſtwu. Potem z twierdzy tuteyszey z dział bić zaczęto i w wszyſtkich cerkwiach dzwoniono aż do wieczora. W zimowym pałacu dał J. J. Mość obiad dla znakomitszych oboiey płci osób. Wieczorem w eremitażu na teatrze był spektakl i powszechne oświecenie ſtolicy. — J. J. Mość naymiłościwiey raczył mianować Naczelnego dowódzcę woyskiem Multańskim Jen. Hr. Kamińskiego 2go, kawalerem orderu S. Jędrzeia, za zwycięztwo znakomite d. 26 Sierpnia nad Turkami.

Naczelny dowodzca woyskiem Multań-

akim składaiąc u nóg poświęconych J. J. Mci trofea zdobyte nad nieprzyiacielem d. 26 Sierpnia przez zwycięzkie woyska nasze, doniosł ieszcze następuiące szczegóły o czynnościach woysk naszych: — Po rozgromieniu Turkow d. 2 Sierpnia przez Jenerała majora Zukatow, nazaiutrz 1500 jazdy i piechoty nieprzyiacielskiey nadciągnęło do Prahowy, i rozłożyło się w okopach przeciwko oddziałowi naszemu. Do d. 10 nic nie śmiał przedsiębrać nieprzyiaciel. W ten czas Pułkownik Hrabia Oruk, wysłany na wyciągnienie Turkow z okopow, zaiął stanowisko na samym brzegu Dunaiu przeciwko lewemu skrzydłu nieprzyiacielskich fortyfikacyy. A zatem d. 11 po kilku zmyślonych attakach przez kozakow, Hrabia Oruk zaprowadził nieprzyiaciela na zakryte batterye i piechotę. Przywitana jazda nieprzyiacielska ogniem kartaczowym i karabinowym zewsząd obskoczona, rozgromiona i rozpposzona uciekać musiała do okopow. W tey rozprawie stracił nieprzyiaciel do 500 ludzi. W niewolą wzięto 50. Z naszey strony poległo lub rany odniosło 37 żołnierzy, tudzież zginął mężny Serwianow Woiewoda Stefan Czerapicz.

Naczelny dowodzca Hrabia Kamiński 2gi doniosł ieszcze nadto temi dniami, że dla uzupełnienia zwycięztwa d. 26 Sierpnia roskazał wszystkiemi łatkami ścigać szczątki rozproszonego korpusu. Jenerał major Sabaniew zapędził się aż do Białey; a oddziały iego posunęły się traktami ku Szumli i Tyrnowie, lecz nigdzie nie postrzeżono nieprzyiaciela. Jenerał major Hrabia S. Priest dognał uciekaiących pod Szystową. Schronił się nieprzyiaciel do tego miasta. Natychmiast wódz nasz attakował to mieysce, i zaiąwszy okoliczne wzgórki po dziennym z dział ogniu przymusił miasto do poddania się. W zdobyczy dostały się nam cała flotylla tam będąca, 42 działa żwierdzowe, 6 znakow i wielka ilość żywności i ammunicyi. Naczelny dowodzca przysyłaiąc klucze tego miasta i znaki J. Jmp. Mci, oddał za komitą sprawiedliwość Jenerał: majorom Hrabiemu S. Priest i Hrabiemu Woroncow. W ciągu tych zwycięztw d. 22 Sierpnia szturmem zdobyto fortyfikacye Bano, nader ważne dla Serwianow z ich położeni.

Z Wilna d. 1. Październ ka.

D. 29 p. m. JW. Jeneralny Rządca Kutusow gońcem odebrał z Peterzburga wiadomość o poddaniu się Ruszczuka i Zurzy, twierdz nader ważnych nad Dunaiem. Z tego powodu obywatelstwo tuteysze w kościele katedralnym złożyło uroczyste modły Panu Zastępow. Reskrypt J. J. Mci do JW. Rządzcy w iednego dostały o tym wielkim wypadku iest w tych wyrazach:

"Michale Łarionowiczu! (pisze Imperator.) Dziś odebrano od Naczelnego dowodzcy woyskiem Multańskim, Jenerała Hrabiego Kamińskiego doniesienie, że ważne twierdze Tureckie Ruszczuk i Zurza d. 15 t. m. poddały się zwycięzkiemu orężowi Rossyyskiemu. Spieszę o tem Was uwiadomić dla ogłoszenia powszechnego i złożenia Wszechmocnemu należnego dziękczynienia. Zostaię dla Was życzliwy. W Peteterzburgu d. 24 Września 1810. Na autentyku własną ręką J. J. Mci podpisano: *Alexander*."

Tak więc Dunay cały poszedł w moc Rossyan. Izmayłow, Brahiłow, Matczyn, Sylistrya, Zurza, Ruszczuk, zapewniaią panowanie nad tą rzeką. Multany, Bessarabia, Wołochy podbite; maią teraz nieprzełomną ścianę w tym twierdz szeregu i bystrych nurtach szerokiego Dunaiu. Tym czasem daleko za tym wałem w Bułgaryi zwycięzkie woyska odnoszą nowe tryumfy.

Bessarabiia zamieszkana iest od Tatarow

żyiących z bydła, roli i rozboiu. Multany i Wołochy, zamieszkałe od Greków maią zie mię urodzayną i bardzo płodną. Pastwiska okiem niezmierzone żywią bardzo wiele zachwalonych koni i bydła. Powietrze ciepłe sprzyia uprawie ryżu, kukurydzy i winnic. Kray wielki i piękny; lecz dla woien nieludny. Stolice tych prowincyy Jassy i Bukarest, są miasta rozległe i bogate, dobrze zabudowane, lecz nieczyste. Cały ten kray od Dniestru do Dunaiu między morzem czarnem a Siedmiogrodziem Austryackim położony, rozciąga się na mil blisko 80 w zdłuż i w szerz. Oprocz wielu rzek mnieyszych Prut sławny zwycięztwem Piotra W. i Seret chwalony z czystości wód swoich przerzynaią bogate równiny. Wody Dunaiu z takim pędem wpadaią do morza, że o 10 mil od uyścia ieszcze są słodkie. Na tey rzece przy uyściu poławia się rybka, która włożona do butelki piaskiem i wodą napełnioney doskonale pokazuie odmiany powietrza przez swoie poruszenie.

Niegdyś prowincye te Polszcze hołdowały. Roku 1386 Piotr Woiewoda poddał ten kray pod lenne prawo Władysławowi Jagiełłowi. Roku 1436 Władysław III kłócącym się Eliaszowi i Stefanowi braciom o następstwo po oycu Alexandrze, tych kraiow Woiewodzie, dał Multany i Wołochy z warunkiem poddaństwa. Hospodarowie ich następcy często woyny podnosili przeciwko Metropolii. Za Zygmunta IIIgo te kraie przeszły pod panowanie Tureckie, a Hetman Żołkiewski ostatecznie traktatem 1617 ich ustąpił Porcie Ottomańskiey. Poźniey wielekroć Polska daremnie kusiła się o odzyskanie straconych tych kraiow.

Z Rzymu d. 17. Września.

Rozmnożenie bawełny na gruncie Rzymskim idzie nadzwyczay szybko. Z wiosny rozdał rząd pomiędzy 500 wieśniakow 22,000 funtow nasienia bawełny i zasiano niemi w Kwietniu i Maiu 2300 morgow gruntu. Spodziewaią się zebrać tego roku, chociaż lato nie bardzo było dogodne, przynaymniey 200,000 funtow bawełny. Osiadł tu fabrykant z Strasburga i sprowadził machiny do przędzenia, którémi zatrudnia i utrzymuie 2000 ludzi.

Z Czech d. 2. Października.

Słychać, iż część stoiącey w naszem kraiu jazdy wyruszyła do Węgier.

Z Hamburga d. 16. Października.

W tym ieszcze tygodniu oczekiwana iest głowna kwatera Xcia Eckmühl (Marszałka Davoust) w naszem mieście. Tuteysza kwaterunkowa kommissya trudni się obmyśleniem kwater dla wielu officerow, którzy z głównym sztabem przybędą.

Ogłoszony tu został następuiący wyrok:

Wypis z protokołu sekretaryatu stanu. W pałacu Fontainebleau d. 4 Października 1810.

Napoleon Cesarz Francuzow, Król Włoski, Protektor ligi Reńskiey, Pośrednik ligi Szwaycarskiey. Zważywszy, iż bardzo wiele znayduie się osadowych towarow w Altonie i innych portach Holsztyńskich zdobytych przez Duńskie okręty, chcąc dworowi Duńskiemu okazać się przychylnemi, postanowiliśmy i stanowiemy co następuie:

Art. 1. Wszystkie towary osadowe znayduiące się teraz w kraiu Holsztyńskim i pochodzące z zdobyczy przez korsarzow Duńskich, mogą przez Hamburg wprowadzone bydź za celną naszą liniią za oznaczoną opłatą w taryfie naszey pod d. 5 Sierpnia, która dołączona bydź ma do ninieyszego wyroku.

2. Wszyscy kupcy, maiący na składzie o-

sadowe towaryli chcący z pozwolenia ninieyszym wyrokiem korzystać, obowiązanemi są w przeciągu miesiąca Października stawić się przed naszem dyrektorem celnym w Hamburgu i podać mu na piśmie ilość swoich towarow.

3. Otrzymaią pozwolenie wprowadzenia swoich towarow za liniią celną za opłatą w taryfie wyrażoną.

4. Maiący na składzie osadowe towary, ieżeli przed 1 Listopada nie podadzą ich, nie będą mogli korzystać z pozwolonego ninieyszym wyrokiem dobrodzieystwa.

5. Ministrowie nasi związkow zagranicznych, skarbowy i woienny maią zlecenie wykonać ninieyszy wyrok, ile którego się tycze.

(Pod.) *Napoleon.*
Przez Cesarza.
(Pod.) *H. B. Xżę Bassano.*
Dla większey wiary.
(Pod.) *Hrabia Sussy.*

Taryffa, która dołączona była do wyroku pod d. 5 Sierpnia 1810, i podług którey oznaczone iest następuiące cło od wchodzących do Francyi poniższych towarow:

Od cetnara metrycznego Bawełny Brazyliyskiey, Kaieńskiey, Surynamskiey, Demeraryi Georgiańskiey . . frankow		800.
— Bawełny Lewantskiey morzem	—	400.
— Takieyże lądem przez Kolonią, Koblenz, Moguncyą i Strazburg	—	200.
— Bawełny wszelkich innych kraiow wyiąwszy Neapolitańską	—	600.
— Neapolitańskiey dawne cło.		
— Cukru surowego . .	—	300.
— W głowach i miałkiego .	—	400.
— Herbaty Hyswin . .	—	900.
— Herbaty zieloney . .	—	600.
— Herbaty wszelkiego gatunku	—	150.
— Kawy . . .	—	400.
— Indigo . . .	—	900.
— Kakao . . .	—	1000.
— Kokcenili . . .	—	2000.
— Pieprzu białego . .	—	600.
— — — czarnego . .	—	400.
— Cynamonu ordynaryynego .	—	1400.
— — — przedniego .	—	2000.
— Gwozdzikow . . .	—	600.
— Muszkatołowych gałek .	—	2000.
— Mahoniowego drzewa .	—	50.
— Fernebukowego . .	—	120.
— Kampeszowego . .	—	80.
— Farbownego w trzaskach .	—	100.

Z Sztokolmu d. 6 Października.

Seym zakończyć się miał d. 28 Września w Oerebro, i kochanego naszego Króla oczekuiemy na powrot d. 9 w stolicy. Tym czasem wyporządzaią tu w zamku pokoie dla Następcy tronu i iego dworu. Xżę Oskar otrzyma mieszkanie zmarłego Następcy tronu. Czynione także są przygotowania do oświecenia całego miasta za przybyciem Następcy tronu.

Gdy konwoy będący w bliskości, Gotenburga, nie mógł dotąd dla przeciwnych wiatrow na morze Baltyckie odpłynąć, pomnożyła się zatem liczba iego statkow do 1100.

Z Kopenhagi d. 9. Października.

Przed Helsingborg przybyła Szwedzka galera, która za przybyciem Następcy tronu powita go z dział wystrzałami.

Z powodu wysokiey ceny żywności raczył J. K. Mość powiększyć urzędnikom płacę i w gruby monecie kazać wypłacić.

Szwedzki Biskup Lendlom, który w Helsingborgu przyiąć ma wyznanie wiary Luterskiey od Następcy tronu, ieszcze tam do dnia wczorayszego nie zieshał.

DODATEK

DO Nro. 86.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W Niedzielę Dnia 28 Października 1810.

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu W pałacu Naszym w Dreźnie dnia 1 miesiąca Października 1810.

FRYDERYK AUGUST,

Z Bożey łaski Król Saski, Xiążę Warszawski, &c. &c.

Gdy Nam przedstawione zostało, iż moneta miedziana Austryacka do tego stopnia dyskredytu przyszła w nowych Departamentach, że ztąd niedogodność przykra i szkody dla mieszkańcow tych Departamentow wynikaią, a chcąc temu zaradzić, postanowiliśmy i postanawiamy:

Art. 1. Moneta miedziana Austryacka może bydź przyymowana za wszystkie podatki w ich zupełności, wyłączaiąc tylko ofiarę i opłatę cła, które podług ustaw dotąd trwaiących oddawane bydź maią.

Art. 2. Cena tey monety miedzianey, podług którey ona do kass publicznych przyymowaną, i z nich wydawaną będzie, iest następuiąca:

Sztuka trzydzieści graycarow, po groszy trzy. — Piętnaście graycarow po groszy dwa. — Sześć graycarow, po groszy dwa. — Trzy graycarowy, po groszy ieden i pół. — Jeden graycar, po groszu iednym. — Trzy grossowe, po groszu iednym.

Uskutecznienie i ogłoszenie nínieyszego Dekretu, Ministrowi Naszemu Skarbu polecamy.

(Pod.) *Fryderyk August.*

(L.S.) przez Króla

Zgodno z oryg. *Minister Sekretarz Stanu*
Prezes Rady i Ministrow *Stanisław Breza.*
S. Potocki. Zgodno z orygin.
Sekretarz Rady Ministrow i Rady Stanu *Minister Sekr. Stanu*
(Pod.) *Stan. Breza.*
Stan. Grabowski. Zgodno z orygin.
J. Czyżewski, S. J. M. S.

Z Düsseldorf d. 9. Października.

Wyrok Cesarski pod d. 5 Sierpnia względem osadowych towarow rozciągniony iest także od 2 Października do naszego W. Xięstwa.

Z Szwaycaryi d. 1. Października.

Jedno z pism Francuzkich donosi, iż z śliwek lubasek można tak wyborny cukier robic, iak z jagod winnych. Odkrycie to, ieżeli się potwierdzi, będzie daleko użytecznieysze dla Szwaycaryi, niżeli robienie cukru z winnych jagod, ponieważ my mamy słodsze lubaski, niżeli winne jagody, a z pestek może bydź wyborna wodka. Wynalazca, P. Ber-

neberg, otrzymuie, iż z 12 funtow lubasek można mieć funt cukru, co byłoby przedziwnem odkryciem.

Z Oerebro d. 6. Października.

Nadzwyczayny poseł i pełnomocny Minister Nayiaśnieyszego Cesarza Francuzow i Króla Włoskiego przy dworze Szwedzkim, P. Alquier, komander legii honorowey, miał wczoray wstępną audyencyą u Króla i Królowey. Oddaiąc J. K. Mci list wierzytelny oddał mu razem od swego Monarchy znaki wielkiego orła legii honorowey, które J. K. Mość zaraz po południu zawdział. Dwiema innemi znakami tegoż orderu, które Nayiaśnieyszy Cesarz do rozrządzenia Królowi zostawił, zaszczycił J. K. Mość Ministra stanu do spraw zagranicznych, Barona Engeström i Radcę stanu Jenerała porucznika, Barona Adlerkreuz.

Od granic Hiszpańskich d. 21. Września.

W krótce oczekuiemy stanowiącego zwycięztwa w Portugalii: Xżę Esslingi (Marszałek Massena postępuie wzdłuż Douro ku Oporto, w celu, iak dodaią, przymuszenia Anglikow do cofnienia się do Koimbry, aby od morza nie byli zaskoczonemi. Lecz właśnie nowe to stanowisko Anglikow ułatwi korpusowi Xcia Trewizy drogę wzdłuż Tagu do Lizbony. Ponieważ każdy z obu tych korpusow Francuzkich dosyć iest mocny (zwłaszcza po wzięciu Ciudad-Rodrigo i Almeidy) do spotkania się sam z Angielskim woyskiem, Anglicy nie potrafią zatem uyśdź niebezpieczeństwa dostania się między dwa ognie, iak uciekaiąc na okręty. Trudny dowoz żywności spóźniał dotąd działania; ponieważ Francuzi nigdzie ich w Hiszpanii nie znaydulą, a Anglicy cofaiąc się wszystko w Portugalii niszczą, muszą zatem bydź za woyskiem wożone. Z tem wszystkim tak wielka iest pewność blisk ego oswobodzenia Portugalii, iż bawiący w Paryżu Portugalscy kupcy i wielu Francuzkich czynią przygotowania do wyiazdu do Lizbony i Oporto. — Hollenderskie pułki, które wcielone zostały do gwardyi Cesarskiey, idą także do Hiszpanii. Przed ich odeyściem odprawił Cesarz nad niemi rewilą na równinie Bulońskiey. Jest to nader piękne woysko. — Oczni świadkowie zapewniaią, iż woysko Francuzkie w Hiszpanii nader iest liczne i dobrze urządzone; pułki idą wszystkie w ściśnionych kolomnach i rzadko który żołnierz w tyle pozostaie.

Z Berlina d. 13. Października.

Przez zawartą między Królem Pruskim i Królem Saskim w Dreźnie d. 13 Września r. b. umowę zniesiony został włożony nawzaiem sekwestr na długi Pruskich poddanych w Xięstwie Warszawskim i poddanych Xięstwa Warszawskiego w kraiach Pruskich, i wolny znowu iest wywoz pieniędzy. Poddani Pruscy mogą zatem swoiemi kapitałami i prowizyami w Xięstwie Warszawskim wolno rozrządzić, stosuiąc się iednak do zaprowadzonych w Pruskich kraiach lub zaprowadzić się maiących przepisow względem długow, ieżeli te dogodnieysze są dla dłużnikow, niżeli 1244 artykuł Kodexu Napoleona. Pretensye Pruskich poddanych do mass depozytowych w Xięstwie Warszawskim podlegaią obrachunkowi, nim zaspokoione zostaną.

Rozmaite Wiadomości.

Prawie w wszystkich kraiach ligi Reńskiey podniesione iest cło na osadowe towary.

Xżę Następca tronu Szwedzkiego zabawił 3 dni w Hamburgu. Na granicy Duńskiey witaią go kommissarze dworu Duńskiego i mieć będzie przez cały kray straż honorową konną.

W mieście Kork i iego okolicach utrzymywały sukienne fabryki przed złączeniem Ir-

landyi (1800 roku) 6000 ludzi, a teraz zatrudniaią zaledwo 150.

Oblubienica Następcy tronu Bawarskiego, Xżniczka Hildburghausen, przybyła d. 7 b. m. z swemi rodzicami do Norembergi, lecz nie zatrzymawszy się, poiechała zaraz daley do Ratysbony i Monachium.

Naynowsze doniesienia potwierdzaią zupełnie, iż Hrabia Gottorp poiechał z Połągi do Peterzburga.

W królestwie Westfalskim będzie znowu 9 klasztorow zniesionych.

Podług naynowszego obrachunku ma Anglia 8,801,223, Szkocya 1,700,000, Irlandya 4,000,000, Walia 541,000 mieszkańcow. Londyn spotrzebuie co rocznie 10,000 wołow, 779,000 baranow i iagniąt, 210,000 cieląt, 200,000 wieprzow, 60,000 prosiąt, 6,280,000 kwart mleka (użytek z 8500 krów) 1,113,500 beczek piwa, 11,146,782 kwart wódki, 32 500 beczek wina, 16,600,000 funtow masła, 21,000,000 funtow syra i 14,000 okrętow stokfiszu. W Londynie znayduie się 502 kościołow i kaplic, około 4050 publicznych szkół 10 towarzystw dla kunsztow i umieiętności, 122 domow przytułku dla ubogich, 17 szpitalow dla chorych, a 764 miłosiernych. Jałmużny rozdaią rocznie 750,000 f. szt. Około 2500 osob bywa o złodzieystwo obwinionych, a kradzież wynosi około 2,000,000 f. szt. Znayduie się tam 18 więzień i 5204 szynkowni. Fałszywey monety iest co rocznie 200,000 f. szt. w biegu. Zawsze znayduie się w Londynie 20,000 ludzi, którzy nie wiedzą czem dziś na iutro będą żyli.

DONIESIENIA.

Rada Szkoły Główney Krakowskiey ogłasza konkurs na wakuiące dwie katedry w tuteyszey Szkole Główney: to iest na Katedrę Prawa Politycznego i Narodow, i Katedrę Chirurgii oraz sztuki położnicey Teoretyczney. Kandydaci życzący sobie, którey z tych Katedr, Programmata swoie i odpowiadaiące zdolność zaświadczenia, zechcą naydaley w przeciągu sześciu tygodni w tuteyszey Szkole Główney złożyć. — Działo się w Krakowie na posiedzeniu Rady Szkoły Główney Krakowskiey d. 23 Października 1810 roku.

X. Felix Jaroński, S. T. D. Prof. Fil. Z. S.

Na Kaźmierzu pod Nrem 128 dostać można uniżey podpisanego prawdziwey Albanki w Ołowkach i Baryłkach na funty i partyami za pomierną cenę.

J. A. Biandel

Trybunał Cywilny Iwszey Instancyi Departamentu Krakowskiego.

Wiadomo czyni wszystkim Legataryuszom, wierzycielom i dłużnikom massy spadkowey po niegdyś Xdzu Karolu Lochmanie pozostałey: że na wniosek W. Prokuratora Królewskiego uczyniony, Kommissya do ustanowienia massy i uczynienia podziału maiątku spadkowego na dzień 20 Listopada r. b. 1810 od Trybunału swego iest wyznaczona i W. Zalaszowski Sędzia Trybunału swego iako Kommissarz delegowany; zwywa zatym Trybunał do stawienia się na tey Kommissyi o godzinie 10tey z rana wszystkich Legataryuszow wierzycielow i dłużnikow Trybunałowi z mieysca pomieszkania niewiadomych, ani przez pełnomocnikow nie zgłaszaiących się: aby się w prawach swoich dopilnować mogli.

Dan w Krakowie dnia 7go Września 1810.

Dnia 30 Października roku bieżącego o godzinie 11ey przed południem, pary koni siwych, na Targowisku końskim na Kleparzu; o godzinie zaś 3ciey po południu tegoż samego rzeczy, na Stradomiu pod liczbą 1wszą P. Janowi Robertsonowi na rzecz Ur. Szymona Bendy na

zaspokoienie długu zł. ryń. 191 kr. 30, tudzież kosztow prawnych zatradowanych, licytacya publiczna odbywać się będzie.

Dan w Krakowie dnia 25 Października 1810.

J. Kanty Kowalski, Burgrabia T. C. P. J. D. K.

Stanisław Pawlikowski rodem z Białego Dunaia ma lat 27 Religii katolickiey stanu woinego, sposób do życia iako Pisarz dzienny przy kassie powiatowey Lubelskiey, zbiegł z aresztu Sądu Podsędk wskiego kryminalnego Lubelskiego, iest wzrostu słusznego, twarzy okrągłey, ocz w niebieskich, włos w ciemnych, ma na sobie surdut piaskowy, spodnie nankinowe, kamizelkę materyalną, chustkę czarną na szyi, koszulę i boty. O wieloraki e występku kradzieży oskarżony; schwytany, ma bydź do naybliższey zwierzchności dla dalszego do Lublina przesłania oddany.

Z Dyrekcyi Policyi w mieście Krakowie d. 15go Października 1810.

Mieroszewski.

Przes Trybunału Cywilnego I. Instancyi Departamentu Krakowskiego. Stosownie do Reskryptu JW. Ministra Sprawiedliwości pod d. 6 Września r. b. do liczby 9960 wydanego, do wiadomości podaie: iż Urzędy Notaryuszow w Powiatach Krzeszowskim, Miechowskim, Szkalbmierskim, Szydłowskim, Lelowskim, Pileckim, Hendowskim są wakuiące, i że w każdym z tych powiatow procz Notaryuszow iuż ustanowionych, ieszcze nominowanym będzie który razem przy dawnych aktach pozostanie i sprawować będzie Urząd Konserwatora Powiatowego, a to za złożoną dostateczną kaucyą 10,000 zł. pol. — A zatem ci, którzy potrzebne przymioty posiadaią i wyżey wyrazoną kaucyą lub w gotowiźnie lub hypotekalną opatrzeni będą, wzywaią się, aby w przeciągu miesiąca prożby swoie z dowodami swey zdatności do Trybunału Iszey Instancyi Departamentu Krakowskiego podać nieomieszkali.

Dan w Krakowie dnia 22 Września 1810 roku.

Jozef Nikorowicz.

Matakiewicz.

Niżey podpisany, w stołecznem mieście wolnego handlu Krakowie, zegarmistrz ma zaszczyt Prześwietney Publiczności oznaymić: iako u niego na ulicy Floryańskiey pod Nrm 503 na drugim piętrze mieszkaiącego można każdego czasu zobaczyć i rozważyć zegar meblowy duży, stoiący nakształt kolumny, niby piramidalney, na Raymski sposob forniirowany, rzadkim drzewem zagranicznem, z bronzem wyzłacanym, o osmiu filarach marmurowych, sztuki i roboty wyborney, nieustępuiący Angielskiey, na zdobienie i rozweselen e pańskich pokoiow w mieście równie jak na wsi. Mebel ten i na oko i w istocie swoiey piękny, ma w środku zegar alabastrowy, który za wyyściem godziny, sam od siebie, za pomocą fletow, maiąc sześć walcow nabitych, wygrywa (każdy kurant do 7miu minut) mazurki, synfonie, ouwertury z oper, marsze Francuzkie naysławnieyszych kompozytorow, iacy są Mozart i Hayden. Sztuki te głębokiey imaginacyi i gustu wysokiego pełne, będą tak długo wieczne, iak ich autorowie. Rozweselaią myśl, poruszaią i pieszczą serce tonem zbliżaiącym się do melodyynego śpiewania wirtuozow. Tak sztuczna i miło dzwięczna machina służy równie do rozgowania melancholii, i k do uciechy i fetow w gronie przyiacielskim prywatnych tańcow. Podobna iey znana iest w *Traitscaractéristicus de la cour de F. G. III. à Paris* 1808 na karcie 27 pod nazwiskiem *Horloge à flutes.* — Zegar ten z lekka tu opisany podaie się na los Loteryi, w cenie 250 dukatow w złocie nastąpić ma ązey o godzinie 11 przed południem w dniu 27 Grudnia r. b. który ciągniony będzie w wymienionym powyżey domie przed obecnemi i los maiącemi amatorami. Bilet 1 kosztuie dukatow 2 w złocie. Numerow będzie podług walu y 125 i tyleż nihilow, z czego wyciągnie się iedea numer z iednego i ieden takoż nihilu z drugiego wazonu, gdy za wyciągnionym numerem nastąpi zamiast nihilu wygrywaiący numer, ten wygra zegar tak kosztowny i roskoszny. — Tenże niżey wyrażony ma honor doprasząc Przezacnych Amator w życzących sobie numerow o rychłe zapisywanie imion i godnych nazwisk w pro o le (aby numerow nie zabrakło) przez siebie samych, albo przez umotowanego ręką własną z oznaczeniem: iaki numer kto sobie życzy i dla kogo?

Dan w mieście wolnego handlu Krakowie d. 26 Października roku 1810.

Maciey Peszka, Zegarmistrz na Flory. ulicy pod Nrm 503 mieszkaiący.